

COVID-19 DAN KEYINGI REVMATOID ARTRIT

Abduazizova Nargiza Hakimjanovna
Tibbiyot fanlari nomzodi, dotsent
Xalimova Farangiz Akmalovna
Toshkent tibbiyot akademiyasi 4-kurs
Aymuratova Gulayim Raxatovna
Toshkent tibbiyot akademiyasi 4-kurs

Annotatsiya: Ushbu maqola COVIDdan keyingi revmatoid artritis tushunchasini o'rganishga, ushbu assotsiatsiyaning potentsial mexanizmlarini, bemorlarni parvarish qilish va boshqarishga ta'sirini va bu munosabatlarning murakkabliklarini ochish bo'yicha olib borilayotgan tadqiqotlarni o'rganishga qaratilgan. Virusli kasallik va autoimmun kasallikning ushbu qiziqarli chorahasini yoritish orqali biz COVIDdan keyingi revmatoid artritis xavfi ostida bo'lishi mumkin bo'lgan yoki uni boshdan kechirishi mumkin bo'lgan shaxslar uchun xabardorlikni oshirish, muloqotni rivojlantirish va faol sog'liqni saqlash choralari ko'rishga intilamiz.

Kalit so'zlar: artritis, COVID, virusli infektsiyalar, bemor, tibbiy yordam, o'g'riq.

Аннотация: Целью этой статьи является изучение концепции пост-COVID-ревматоидного артрита, изучение потенциальных механизмов этой связи, последствий для ухода и ведения пациентов, а также текущих исследований, направленных на выяснение сложностей этой взаимосвязи. Пролитывая свет на это интересное переплетение вирусных и аутоиммунных заболеваний, мы стремимся повысить осведомленность, способствовать общению и активной медицинской помощи людям, которые могут подвергнуться риску ревматоидного артрита после COVID или могут страдать от него.

Ключевые слова: артрит, COVID, вирусные инфекции, пациент, медицинская помощь, боль.

Abstract: This article aims to explore the concept of post-COVID rheumatoid arthritis, explore potential mechanisms of this association, implications for patient care and management, and ongoing research to unravel the complexities of this relationship. By shedding light on this interesting intersection of viral disease and autoimmune disease, we aim to increase awareness, promote communication and proactive health care for individuals who may be at risk for or may experience post-COVID rheumatoid arthritis .

Key words: arthritis, COVID, viral infections, patient, medical care, pain.

Kirish

Global COVID-19 pandemiyasidan keyin tibbiyot mutaxassisleri va tadqiqotchilar yangi koronavirusning tuzalgan shaxslarga uzoq muddatli ta'sirini

diqqat bilan kuzatib borishdi. E'tiborning ortib borayotgan sohalaridan biri bu COVID-19 infeksiyasi va revmatoid artrit kabi autoimmun holatlarning ayrim bemorlarda tiklanishdan keyin rivojlanishi o'rtasidagi potentsial bog'liqlikdir. COVID-dan keyin paydo bo'lgan revmatoid artrit fenomeni tibbiyot hamjamiyatida virusli infeksiyaning ushbu murakkab kesishishini tushunish va hal qilish uchun munozaralar va tekshiruvlarni keltirib chiqardi.[5]

Adabiyotlar tahlili va tadqiqot metodologiyasi.

Revmatoid artrit surunkali kasallik bo'lib, bo'g'implarda yallig'lanish bilan tavsiflanadi, og'riq, shish va qattiqlikka olib keladi. Immunitet tizimi tanani himoya qilish o'rniga, noto'g'ri ravishda o'z to'qimalariga, xususan, bo'g'implarga hujum qiladi va vaqt o'tishi bilan zarar yetkazadi. Revmatoid artritning genetik va ekologik omillarga ega ekanligi ma'lum bo'lsa-da, oldingi COVID-19 infeksiyasi bilan mumkin bo'lgan bog'liqlik butun dunyo bo'ylab sog'liqni saqlash sohasi mutaxassislarida qiziqish va xavotir uyg'otdi. COVID-19 pandemiyasi butun dunyo bo'ylab millionlab odamlarga ta'sir qilishda davom etar ekan, paydo bo'layotgan hisobotlar yangi koronavirus va revmatoid artrit kabi autoimmun kasalliklarning boshlanishi o'rtasidagi bog'liqlikni ko'rsatmoqda. [4]

Revmatoid artrit surunkali yallig'lanish kasalligi bo'lib, birinchi navbatda bo'g'implarga ta'sir qiladi, og'riq, shish va qattiqlikni keltirib chiqaradi. COVID-19 infeksiyasidan keyin revmatoid artrit rivojlanishining aniq mexanizmlari to'liq tushunilmagan bo'lsa-da, tadqiqotchilar ushbu potentsial aloqani faol ravishda o'rganmoqdalar. COVID-19 SARS-CoV-2 virusidan kelib chiqadi va birinchi navbatda nafas olish tizimini nishonga oladi. Biroq, ortib borayotgan dalillar shuni ko'rsatadiki, virus ba'zi odamlarda tartibga solinmagan immunitet reaksiyasini ham qo'zg'atishi mumkin va bu tizimli asoratlarning keng doirasiga olib keladi.[3]

Muhokama va natijalar.

Xususan, COVID-19 sitokin bo'ronlari bilan bog'liq bo'lib, bu yerda immunitet tizimi yallig'lanishga qarshi molekulalarni haddan tashqari ko'p miqdorda chiqaradi va keng tarqalgan yallig'lanish va to'qimalarning shikastlanishiga olib keladi. Revmatoid artrit kabi sharoitlar immunitet tizimi tanadagi sog'lom to'qimalarga noto'g'ri hujum qilganda paydo bo'ladi. Befarq odamlarda COVID-19 kabi virusli infeksiyalar autoimmun reaksiyani keltirib chiqarishi mumkin, bu esa autoimmun kasalliklarning rivojlanishi yoki kuchayishiga olib keladi. COVID-19 bilan kasallanganlarning hammasi ham revmatoid artritni rivojlantirmasa ham, autoimmun kasalliklarga genetik moyilligi bo'lgan odamlar yuqori xavf ostida bo'lishi mumkin. Agar siz yaqinda COVID-19 dan tuzalib ketgan bo'lsangiz va bo'g'implarda og'riq, qattiqlik yoki shishish kabi revmatoid artrit belgilarini boshdan kechirayotgan bo'lsangiz, shoshilinch tibbiy yordamga murojaat qilish juda muhimdir. Tibbiy xizmat ko'rsatuvchi provayder revmatoid artrit tashxisini tasdiqlash va eng to'g'ri davolash rejasini aniqlash uchun fizik tekshiruv, qon testlari

va tasviriy tadqiqotlarni o'z ichiga olgan to'liq baholashni amalga oshirishi mumkin.[2]

Revmatoid artrit surunkali holat bo'lib, simptomlarni nazorat qilish, bo'g'imlarning shikastlanishini oldini olish va hayot sifatini yaxshilash uchun uzoq muddatli davolanishni talab qiladi. Davolash odatda kasallikni o'zgartiruvchi antirevmatik dorilar (DMARD), nonsteroid yallig'lanishga qarshi dorilar (NSAID) va kortikosteroidlar, shuningdek, fizioterapiya va turmush tarzini o'zgartirish kabi dori vositalarining kombinatsiyasini o'z ichiga oladi.[1]

Xulosa.

COVID-19 va revmatoid artrit o'rtasidagi potentsial bog'liqlik hali ham o'rganilayotgan bo'lsa-da, odamlar autoimmun holatlarning belgilari va alomatlaridan xabardor bo'lishlari va kerak bo'lganda o'z vaqtida tibbiy yordam olishlari juda muhimdir. O'z sog'lig'i haqida xabardor bo'lish va faol bo'lish orqali odamlar o'zlarining alomatlarini yaxshiroq boshqarishlari va umumiy farovonligini yaxshilashlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Williamson EJ, Walker AJ, Bhaskaran K, Bacon S, Bates C, Morton CE, et al. Factors associated with COVID-19-related death using OpenSAFELY. *Nature*.2020;584(7821):430-436. doi: 10.1038/s41586-020-2521-4[1]
2. Liu M, Gao Y, Zhang Y, Shi S, Chen Y, Tian J. The association between severe or dead COVID-19 and autoimmune diseases: A systematic review and meta-analysis. *J Infect*. 2020;81(3):e93-e95. doi: 10.1016/j.jinf.2020.05.065[2]
3. Sparks JA. Rheumatoid arthritis. *Ann Intern Med* 2019; 170:ITC1–ITC16.[3]
4. Safiri S, Kolahi AA, Hoy D, et al. Global, regional and national burden of rheumatoid arthritis 1990–2017: a systematic analysis of the Global Burden of Disease study 2017. *Ann Rheum Dis* 2019; 78:1463–1471.[4]
5. Белов БС, Ли́ла АМ. COVID-19 и ревматология: год спустя. Научно-практическая ревматология. 2021;59(1):31-36. [Belov BS, Lila AM. COVID-19 and rheumatology: A year later. *Nauchno-Prak-ticheskaya Revmatologia = Rheumatology Science and Practice*. 2021;59(1):31-36 (In Russ.)]. doi: 10.47360/1995-4484-2021-31-36[5]